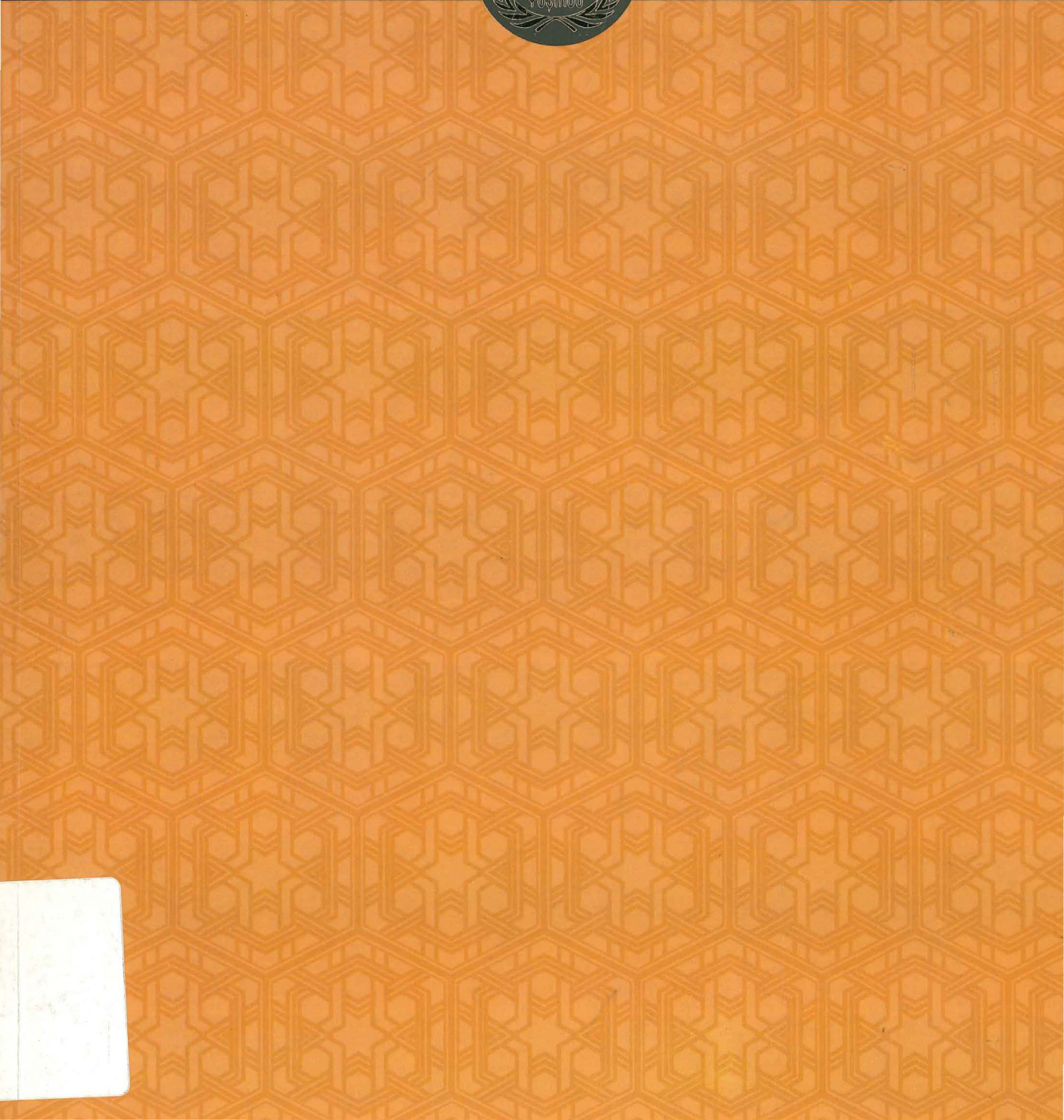

TÜRK YURDU

EYLÜL 2012 | CİLT 32 | FİYATI: 8 TL. | SAYI: 301

TÜRK YURDU

Türk Ocakları Genel Merkezi Aylık Yayın Organıdır.
Yerel Süreli Yayın • Basıldığı Tarih: 03.09.2012 • ISSN1300-2333
7. Devre, Cilt 32 (64) Sayı: 301 (662) 101. Yıl

SAHİBİ

Prof. Dr. Mehmet ÖZ
(Türk Ocakları Basın, Yayın ve Eğt. Hiz. İşl. Adına)

GENEL YAYIN MÜDÜRÜ

Prof. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Prof. Dr. Necmeddin SEFERCİOĞLU

YAYIN KURULU

Doç. Dr. Bahri ATA Yücel HACALOĞLU
Yrd. Doç. Dr. İbrahim ATABEY Yrd. Doç. Dr. Mahir KALFA
Dr. Fahri ATASOY Doç. Dr. Yunus KOÇ
Doç. Dr. Levent BAYRAKTAR Ömer ÖZCAN
Yrd. Doç. Dr. Erol BARIN Doç. Dr. Serdar SAĞLAM
Prof. Dr. Ali BİRİNCİ Prof. Dr. Özcan YENİÇERİ
Galip ERDEM

- TÜRK YURDU HAKEMLİ DERGİDİR -

GENEL MERKEZ

Türk Ocağı Caddesi Prof. Dr. Osman Turan Sokağı Nu: 1
Balgat / ANKARA Tel: 90(312) 284 35 90

İDARE YERİ

Sezenler Caddesi 4/12 Sıhhiye / ANKARA
Tel-Belgegeçer: 90(312) 229 69 74

YAZIŞMA ADRESİ

P.K. 429 Yenışehir / ANKARA
Elmek: turkyurdu@turkyurdu.com.tr
Türk Yurdu Web Sitesi: www.turkyurdu.com.tr

BÜRO: Yaşar GİRGİN

TEKNİK DÜZENLEME: Emel SEMERCİ

ABONELİK ve ABONELİK ÜCRETİ

Abonelik ücreti, Türk Ocakları Basın, Yayın ve Eğitim Hizmetleri İşletmesi
Türk Yurdu 257311 numaralı posta çeki hesabına, yurt içi ve yurt dışı havaleler
için de T.C. Ziraat Bankası Necatibey-ANKARA şubesi TR1500 0100 0795 0656
5463 5001 numaralı banka hesabına yatırılarak, P.K. 429 Yenışehir-ANKARA
adresine yahut elmek veya telefonla bilgi verilir.
YURT İÇİ: Yıllık Ferdî Abone 80 TL. / Yıllık Kurum ve Kuruluş Aboneliği 150 TL.
YURT DIŞI: Avrupa ülkeleri için yıllık 75 Euro / Diğer ülkeler için yıllık 100 Dolar
Yayımlanan yazıların muhtevasına ait sorumluluk yazarlarına aittir.
Yayımlanacak yazılar üzerinde yazardan müsaade alınarak gerekli
düzeltilmeler yapılabilir. Gönderilen yazılar yayımlansın
yayımlanmasın iade edilmez.

TÜRK OCAKLARI MERKEZ YÖNETİM KURULU

Genel Başkan: Prof. Dr. Mehmet ÖZ Üye: Nuri GÜRGÜR
Genel Başkan Yrd.: Prof. Dr. Yusuf SARINAY Üye: Prof. Dr. Filiz AVŞAR
Genel Sekreter: Prof. Dr. Orhan KAVUNCU Üye: Prof. Dr. M. Çağatay ÖZDEMİR
Genel Muhasp: Yrd. Doç. Dr. Bülent AKSOY Üye: Dr. Fahri ATASOY
Genel Sekreter Yrd.: Prof. Dr. Mehmet ŞAHİNGÖZ Üye: Doç. Dr. Mehmet Akif OKUR
Genel Sekreter Yrd.: Doç. Dr. Emrah ŞENEL

DENETLEME KURULU

Başkan: Aziz Kamil YILMAZ
Üye: Kenan PALALI
Üye: Mustafa Asım MUTLU

TASARIM: www.hakkiuslu.com

DİZGİ: REPROTON LTD. ŞTİ. (0312) 384 78 51-52

BASKI: EVREN YAY. A.Ş. Tel: (0312) 615 54 54

Ankara Konya Devlet Yolu 29. km. Oğulbey/ANKARA

İÇİNDEKİLER

GENEL BAŞKANDAN • Kuzey Suriye Testinde Türkiye Mehmet Öz	2
BASIN AÇIKLAMASI	4
AYIN YORUMU • Türkiye'nin Güvenliği Açısından Şemdinli Saldırısının Anlamı • Nuri Gürgür	5
DÜŞÜNCELER • Türk Millî Egemenliği Sona Eerken: Onlar Millet, Biz Değiliz • İskender Öksüz	8
DÜŞÜNCELER • Ümmetçilik Fikri Karşısında Bölünme Taleplerinin Meşruiyeti • Süleyman Eryiğit	11
DÜŞÜNCELER • Ruhban Okulu Meselesi • Cezmi Bayram	14
DÜŞÜNCELER • Türkiye'nin Cemaatle Sınavı • Milay Köktürk	16
DÜŞÜNCELER • Kendinden Koparılan İnsan II • Abdulkadir İlgen ..	19
DÜŞÜNCELER • Dış Politikada Geç Kalmışlık ve Kaos Hilmi Demir	21
DÜŞÜNCELER • Türkiye'nin Zor Suriye Sınavı: Muhasebe Zamanı Mehmet Akif Okur	23
DÜŞÜNCELER • Türkiye 2023 Vizyonu'na "Kürt Orağı" mı? Mehmet Seyfettin Erol	26
DÜŞÜNCELER • Yeni Eğitim-Öğretim Dönemine Başlarken... Necati Cemaloğlu	28
SÖYLEŞİ • Prof. Dr. Erol GÖKA ile söyleşi Mustafa Asım Mutlu - Kenan Palalı	30
Yeni Anayasa Tartışmaları Çerçevesinde Dine Dair Meseleler ve Bazı Çözüm Önerileri • Hüsnüye Canbay Tatar	36
Namdar Rahmi Karatay'ın Hikâyesi • Ali Birinci	40
Hatıralar Işığında Mehmet Akif Ersoy'un Karakteri Şiir, Türklerde Milletçe Bir Tutkudur • Muharrem Dayanç	47
Simav Türk Ocağı • Ahmet Demircan	56
Büyük Türk Muhacereti ve Anadolu Ahmet Toksoy	58
Mutasavvıf Müdavimlerden-Mecnunlara Ankara Sahhafalarına Dair-III • Cantürk Coşkun	64
PORTRE • İsimsiz Kahraman Orhan Özgedik • Ömer Özcan	70
KİTAP • Çapandaz • Veli Hikmet Başer	74
Türk Dünyasından Haberler	75
Türk Ocaklarından Haberler	77

MUTASAVVIF MÜDAVİMLERDEN-MECNUNLARA ANKARA SAHHAFLARINA DAİR-III

CANTÜRK COŞKUN

“Sahhafçılar”

G enel bir tarif olarak düşünülürken sahhaflık eski, okunmuş kitap alım-satımı ile uğraşan zevatin mesleği olarak bilinir. Bu tarif, kesinlikle eksik bir tariftir. Sözlüklerimizde sahhafın manası klişeleşmiş bir ezber gibidir ve coğrafya kitaplarındaki iklim tariflerine benzer... Meslek hayatımda, kütüphane satın almak üzere gittiğim adreslerde sık rastladığım bir kitap var. Adı da “Kara Ulaştırma Tarihi.” İşte, her evde bir “Kara Ulaştırma Tarihi” kitabının bulunması gibi, her dilde yaşayan sahhaflık tarifi var. Mübalağa edersem; gaipden hakikate, kadim devirden bugüne, düzinelerce tarif yazılabilir. Keza sahhaflığın tarihinde de vaziyet aynıdır; yine mübalağa edersem Saltuk’a, Selçuk’a kadar gidecek tarihler yazılabilir!

“Sahhaf” kelimesi ile ilgili düşüncelerimi daha evvel ifade etmiş ve galat-ı meşhur “sahhafçı” kelimesini tenkid etmiştim. Birinci tenkid “sahhaf” kelimesinin imlâsıyla ilgiliydi, özetle; “sahaf” hata iken “sahhaf” sevap olmalı demiştim. İkinci tenkidi ise garabet bir hitap şekli olan “sahhafçı” kelimesi hakkında yazmıştım. Herhangi bir mecliste, ya da bir sohbette “sahhafçılar” bahsi geçtiğinde kelime kullanımının yanlış olduğunu ifade ediyor, “-çı” ekinin mesleğin icrasını ifade için kullanılmayacağını söylüyordum. Müdavim tefrikaları okuyucuları ukalalığını hoş görsünler, kelimeyi bir sefer daha düzeltmek lüzumunu hissettim...

Peki, Sahhaf Kimdir?

Sahhaflığın kültür hayatımızdaki mevki; kitap okuma ve sahhaflık gibi konularda yazarken,

bilhassa Batı’da okuma-yazma oranlarını övgüyle anlatmak, memleketimizle karşılaştırarak durumdan vazife çıkarmak nedense bizde âdet olmuştur. Bazı radyo programlarında bu tip, konuyla alakalı olmadığı halde istatistikî rakamlardan bahsederek açığı kapatmaya çalışan televizyon şöhretlerini dinliyorum. Sohbetlerde ehil olmayan bu kişilerin sözlerinin dinleyiciyi yanlış yönlendirdiğini düşünüyorum; dolayısıyla sözü biraz haddinden fazla uzatacağım ve umarım meramımı anlatabileceğim...

Bir neslin hatıralarında yaşayan eski kitaplar ve dergiler; tezgâhlarda, sergilerde, sahhaf dükkânlarında eski özlere dile getirirken, bir taraftan da yeni sahiplerine satılacakları günü beklerler. Çünkü dolaptan sandıktan çıkarılmış, çatıdan indirilmiş, gözden düşmüş artık okunmayan ve okunmayacağı düşünülen hurda niyetine satılmış veya atılmış fikir, edebiyat, tarih, felsefe, sanat, kültür ve siyaset konulu kitaplar olsun, kimi bir akademik faaliyetin icrasına hizmet etmiş, kimi bugüne ulaşmış tanıklığın ifadesi dergiler sadece sahhafalarda satılır da ondan!

Arayış Dergisi

Bizde kitaplar umumiyetle bir ihtiyacı karşılamak için hazırlanır. Şöyle ki: Herhangi bir konuda etraflı bilgi sahibi olabilmek için ansiklopedilere; herhangi bir kelimenin manası veya etimolojisi hakkında bilgi için ise sözlüklere ihtiyaç duyarız. Kalan kısım eğlenceliktir ya da öyle sanılmaktadır... Ders kitapları da umumiyetle bir ihtiyacı karşılamak için hazırlanıp basılırlar. Ders kitapları gibi zaruret yükü taşıyan her türlü eşyanın ve maddenin, muhatabına kılavuzu olabilecek nitelikte hazırlanmış bir “el kitabı” muhakkak vardır.² Mesleğimizin hazırda bir el kitabı olmasa

da son zamanlarda sahhaflıkla ilgili tanıtım, röportaj ve haberlerin arttığını müjdeleyebiliriz...

Ders kitapları ile devam edelim. Umumiyetle tatil aralarında; hocaların tavsiye ettiği ödev kitaplarını kapı kapı dolaşıp arayan talebe ve velilerin sorularına satıcılar, adres tarif ederek cevap verirler. Meslek hayatımda bu sorularla çok muhatap olmuşumdur. Özellikle yenisi basılmayan pek çok kitabın kıyıda-köşede kalmış olanlar arasından seçilmesi veli sıkıntılarının başlıcasıdır. Diğer taraftan verilen adresin veliye-talebeye yardımcı olabilmesi, olamaması problemi vardır. Kitap aramada karşılaşılan zorlukların maddi olması, aranılan herhangi kitabın istenildiğinde kitapçıda hazır bulunmaması ise temin hususundaki sıkıntılardandır. Ders kitabıyla ilgisi olmadığı halde sahhafların muhatap olduğu sıkıntılar; -diğer sıkıntılar sabit kalmak şartıyla- aşağı yukarı bunlardır. Özetle; sahhafların ders kitabı ticaretiyle uğraşmamacı olduğunu söylemek isterim... Sahhaf kimdir sorusunda esas alınacak temel problem kanımca budur. Akla şu soru gelebilir; sahhaf ders kitabı satmıyorsa roman satıcıları sahhaf sayılabilir mi? Hayır sayılamazlar. Sahhafların meslekî ölçüsü roman satıcılarını bu kategorinin dışında tutuyor. Zaten roman satıcılarının pek çoğunun da böyle bir iddiası olmuyor ve iktiza etmiyorlar. Roman satıcısının, herhangi sahhaf dostunun kalemi olduğunu düşündüğü kıymetli bir eseri saklayıp başkalarına göstermemesi gibi davranış örneklerinde bunu görebiliriz. Ve bazı roman satıcıları için manasını bilse de bilmese de bir tabela olarak "sahhaf" kelimesi sadece vitrinlerinin camını süslüyor, diyebiliriz...

Sahhaf denilince eski bir mesleği modern zamanda sürdürmeye çalışanlar akla geliyor. Eski olanı muhafazaya gayret etme, değişen dünya karşısında varlığı sürdürebilmenin sahhaf portresini resmeden tarafında, vasıf kelimesinin içinin doldurulması gerektiği anlaşılıyor. Osmanlı Türkçesi³ ile basılmış kitapları alıp satan sahhafların meslekte belirleyici bir vasıf olması sebebiyle eski harfli metin okuyabilen, okuduğunu anlayabilen âlim kişiler olduklarını söylemek lazım.

Modern zamanda gelenek muhafaza etmek zordur. O halde eski sahhafların yerine yenileri gelmediği takdirde az sayıdaki halleflerin durumu zaman içerisinde değişecektir. Hayat şartları olsun, yeni bir ticaret anlayışının etkisiyle

belki başka rüzgârlara kapılıp başka işlerin peşinde sürükleneceklerdir. Nitekim gün gelip "Nerede kaldı o eski sahhaflar?" veciz sözü ile geçmişte yerinde bulamamaları onlar için de kaçınılmaz olacaktır. Bugünkü tavır umumiyetle böyledir. Sahhaf dostumuz Ahmet Özcan konuyla ilgili olarak şunları söylüyor: "Devirler itibarı ile mesleğin eski hâdimleri, eski müdavimleri artık olmasa da az sayıdaki sahhafları görmezden gelmek doğru değildir. Elli-altmış sene evvel sahhaflık yapan üstadların devirlerine yetişmek bugün için mümkün değildir. 2012 Türkiye'sinde sahhafların elindeki malzeme, karşısındaki okuyucu kitle aşağı yukarı bellidir. Dolayısıyla alışveriş bu şartlar dâhilinde şekillenecektir. Eski sahhaflar yoktur belki ama eski müşteriler de yoktur."

Küçük Kara Balık

Kitap okuma alışkanlığının çocuk yaşlarda başladığı hepimizin malumudur. Ya da başlaması gerektiği mi, demeli... İlkokul sınırlarında "Kütüphaneciler Haftası"⁴, "Tatil Kitabı" gibi etkinlik ve özel baskı kitaplardan ayrı, edinilmesi istenilen diğer hikâye kitapları ve romanlarla başlıyordu ilk okuma. Hatırlayınız; alfabeler ve kara tahtalara asılan okuma fişlerinde kitap okuma alışkanlığını telkin eden cümleler olurdu ve bunlar çocukların kulağına fısıldanırdı. Bu talim-terbiyenin yaptığı iş, okuma etkinliğinin ilk safhasıydı...

Psikoloji bilimi, hasta tedavisinde çocukluğa inmeyi alışkanlık edinmiş ve bunu bir metod bilmiştir. Çocuklukta edinilen herhangi bir tecrübe ile bağlantılı bozukluğun tedavisinde kullanılan usul umumiyetle böyledir... Kitap okuma alışkanlığını hayatının parçası, yaptığı işin mütemmim cüz'ü haline getirenlerin çocukluğuna bakınız. Kitaplarla kurduğu ünsiyeti tarifte kullanacağınız deliller, küçük yaşlarda emalarını göstermiş bile. Pek çok kitap okuyucusu için küçük yaşlarda edindiği kitaplar hasretle hatırlanan, övgüyle bahsolan birer heyecan vesilesi değil midir? Bu satırların yazarı için de çocuklukta okuduğu kitapların bir kıymet-i harbiyesi vardır. Pek çok çizgi roman kahramanının romanlarının yanı sıra kütüphanelerden eve ödev olarak getirilip özeti çıkarılan basit çocuk kitaplarımız illa ki olmuştur. Kendi payıma konuşayım; İrani yazar Samed Behrengi'nin "Küçük Kara Balık" adlı kitabı, benim okuduğum ilk çocuk kitabıdır.⁵ Ve bugün, belki pek çok çocuğun da okuduğu ilk kitap olma özelliğini muhafaza etmektedir...

Kitaplar Alemi Dergisi

Aşağıda isimlerini sayacağımız Samed Behrengi benzeri isimler, sahhaf müdavimlerinin ilgi gösterdiği klâsikleşmiş eserlerin sahipleridir. Dolayısıyla yakın çevremizde İran seyahatlerinin revaçta olması gibi Doğu klâsiklerine olan merakın da sıradan bir okuma faaliyeti olmadığını görebiliriz... İran'da öteden beri edebiyat ve sanatın ileri olduğu görüşü ifade edilmektedir. Bir tarafta Doğu'nun nimetlerinden ne olursa olsun faydalanılması gerektiğini düşünenler, diğer tarafta asil medeniyetin Batı'da olduğundan bahsedenler vardır. "Işık Doğudan Yükselir" sözü bu fikirlerin özeti sayılmıştır hatta bu fikirle bağlantılı olarak Türkiye'nin iki medeniyet arasında kaldığı, Doğulu veya Batılı olamadığı sanılmaktadır. İran'ın haritada bulunduğu coğrafyaya, ülkeyi yöneten politikacılara bakıldığında itibar görmemesi bu zenginliği gölgeleyen hatta görmezden gelinmesine sebep faktörlerdendir. Buna rağmen Sadî, Şîrâzî, Firdevsî, Hayyam gibi şâirlerin yediden yetmişe tanınan şöhretli kimse-lerin varlığı, politikacılardan daha tanınmış olmaları; eserlerinin çok okunması, özlü sözler gibi derlenip dilden dile yayılması, güzel sanatlara eli yatkın sanatçıların İran'da sayıca çokluğu gibi görmezden gelinen diğer faktörler bu minvalde değerlendirilebilir.⁶ Sözü şuraya getireceğim, bu isimler ve eserleri memleketimizde tasavvuf ehli zevatin her daim ilgi gösterdiği bir medeniyet anahtarı sayılmıştır. Aynı zamanda sahhafların dünyasını renklendiren mutasavvıf müdavimlerin pek çoğu, bu yolda bırakılan izlerin takipçisi olmuştur...

Mutasavvıf Müdavimler⁷

Hacıbayram kitapçıları daha evvel hikâye etmiştik. Bu kısımda bahsi geçen sahhaf ve mekânları babam Ethem Coşkun'un da müdavimi olduğu yerlerdi ve anlattıklarımız umumiyetle onun müşahedeleriydi. Müdavimlerin içinde hiç şüphesiz mutasavvıf kimseler de vardı. Semtin ismini aldığı Hacı Bayram-ı Veli'nin de bir mutasavvıf olduğunu, burada Hacı Bayram-ı Veli'den kaynaklı bir ruhanîyetin yoğun olarak hissedildiğini ifade edelim. Daha evvel geçici süre "Gülbaba Türbesi" civarına konuşlandırılmış olan kitapçı esnafı için Hacı Bayram-ı Veli Camii karşısına, geçtiğimiz yıllarda bir çarşı inşa edilmiş ve bu yeni çatı altında sahhafların ticari faaliyetlerine devam etmelerine karar verilmişti. Ancak sahhaf eski harfli kitap alıp satmayı bırakmış; hac malzemeleri ve organizasyonu gibi işlere meyletmiş, cenaze levazımatı ve dini yayınlarla zenginleştirilmiş yeni işyerleri kiralamışlardı.

Nakşibendî Tarikatı Şeyhi Kudbettin Efendi'nin oğlu Vecihi Can'ın Pasinler Kitabevi'ni hatırlayınız. Erzurum'dan Ankara'ya göç ettiği günden beri ar-

tık bir çevresi ve pek müridi kalmayan Kutbeddin Efendi'nin tarikata olan gönül bağı "takipçi" olmaktan öteye gidememişti... Rufaî Tarikatı Şeyhi Ömer Efendi mutasavvıf müdavimlerdendi ve gerek Vecihi Can olsun gerekse Muhammed Kasaboğlu ile iyi tanışır, onlarla alışveriş ederdi. Merakı sadece kitap üzerine değildi. Tarikatlar ve tasavvuf hakkında kaleme alınmış yazma-basma eserler olsun; zikir törenlerinde kullanılan eşya, silsile-name, hat levha ve benzeri malzemeyi zayi olmaktan kurtarıyor, gerekirse bedeli mukabilinde satın alıp dergâhında sergiliyordu. Yanında talebesi ile dolaştığı sahhafalarda edebiyata olan merakını dile getiriyor; sakalı, bastonu, cübbesi hâsılı derviş portresini tamamlayan görüntüsüyle dikkatleri üzerinde topluyordu. Hürmet edilen bir kitap meraklıydı, kibar konuşuyordu. Sık seyahat ediyor; kandil günlerini oruçlu geçiriyordu. İbadetten arta kalan zamanda sürekli okuyordu. Ortadoğu ve Balkan ülkelerinde pek çok dergâhı bizzat gezmiş, oralardaki tarikat takipçilerinin törenlerine iştirak etmişti. Sohbetlerimizde ironik biçimde kitap okumadan vakit geçirenlerin bahtsız insanlar olduklarını söylüyordu...

(Ömer Efendi kitap merakından hiçbir zaman vazgeçmemiştir ve halen aramızdadır.)

1980'li yıllarda Hacıbayram sahhaflarının müdavimleri arasında bir tekaüd müftü vardı. Bu müdavim de uzun yıllar sahhafalara devam etmiş kitap meraklılarından biriydi. İsmail Hakkı Gül'ün âlâmetifarıkası diliydi. Sahhaf dükkânlarındaki sohbetlerde dili Karadeniz şivesine inkılâp ederdi. Mesleğinin verdiği alışkanlıkla tecvidli konuşurdu. Trabzonluydu. O da diğer pek çok kitap meraklısı gibi bazı kitapları çift nüsha alır, onları bir nevi ihtiyat akçesi sayardı. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Profesörlerinden İbrahim Çalışkan ile Din İşleri Yüksek Kurulu'nda Uzman unvanı ile vazifeli Said Akdoğan Hacıbayram müdavimlerdendi. Said Akdoğan'ın ihtiyat akçesi olarak yedeklediği kitap sayısı, kendi ifadesine göre iki ayrı mekânda muhafazalı haldeydi. İşyerinde ayrı bir kütüphanesi, evde ayrı bir kütüphanesi vardı. Babasında var olan kitapların bazıları kendisinde yoktu. Onları da sayarsanız üçüncü bir kütüphane de memleketi Hadim'de (Konya) idi. Hadimî Said Bey'in âlâmetifarıkası ise ciltli kitap sevdalısı oluşu idi. Sırtı kesik kitapları kesinlikle satın almazdı zira iplik dikişi olmayan kitap çabucak dağılırdı. Uzun zamandır aradığı bir parça cilt yahut kitap hakkında açılan bahislerde sorduğu ilk soru "Cildi, cibilliyeti nasıldır?" olurdu. Eline aldığı kitabın kapağını özenle; bir mabedin kapısını aralar gibi açar, uzun uzun tetkik ettikten sonra başından ortasından birkaç sahife okur, öyle satın alırdı. Çok sabırlıydı. Kütüphanesindeki

eksik ciltli bir seri kitabı tamamlamak için aylarca, yıllarca bekleyebilirdi... İsmail Hakkı Gül geçtiğimiz yıllarda vefat etti. "Tomar-ı Turuk-u Aliye" ciltlerini tamamlayıp tamamlayamadığını bilemiyoruz. "Son Sadrazamlar"ı da... Said Hoca, "Defter-i Muktasid" cildini sabırla beklemeye devam ediyor, sırtı kesik "Vakıflar Dergisi" ciltlerini satın almamakta hala ısrar ediyor. İbrahim Hoca ise ara sıra uğruyor; eskisi kadar Arapça, Osmanlıca kitap bulamasa da Fransızca kitaplar alıp, okuyor... Bu kısımda ismi zikredilmeden geçilmeyecek iki müdavim daha vardır. Bunlardan biri rahmetli İsmail Kaymak, diğeri Abdülmecid Efendi'dir. İsmail Kaymak da İsmail Hakkı Gül gibi tekaüd müftülerden biriydi ve kitap meraklısıydı. Onun alâmetifarıkası ise "Ahter-i Kebir" ve "Hadis-i Şerif" hafızı oluşu idi. Rivâyete göre ezberinde on bin hadis vardı... Abdülmecid Efendi ise kendine has makamla dinleyenleri mest eden yanık bir sesin sahibiydi. Mesela çok güzel Farsça "Güllistan" kıraat ederdi...

Bağdat'ın Kapısı Açan Konyalı Genç Osman

Hacıbayram kitapçılarının bulunduğu eski yerde gül yağı, gül suyu ve esans ticareti ile uğraşan bir esnaf grubu vardı. "Son Cemaat Yeri" diye tasvir edilen kısımda göbeğine kadar uzattığı beyaz sakalı ile şöhretli bir Bektaşî dedesi dururdu. Burada Bediüzzaman nüshaları istinsah eden yazıcılar vardı. Bektaşî dedesi tezgâhını bırakıp bir yere gitmez, ezan okunur okunmaz olduğu yerde namaza dururdu. Bir de mecnun mu, meczup mu olduğuna Hacıbayram esnafının bir türlü karar veremediği "Konyalı Osman" isminde bir zat-ı muhterem vardı. Konyalı Osman kullanılmayan, hurda bir otobüs durağını esnaf dostlarının da yardımı ile sırtlanıp çarşının tam orta yerine yerleştirmiş ve burayı bir dükkân gibi tanzim edip süslemişti. İlk iş olarak tezgâh çevresindeki ağaçlara, örümcek ağlarına benzer şekilde ipler germişti. İşe gelirken yanında taşıdığı baston, palto gibi öteberiyi bu iplere asıyordu. Sonra dükkânının kapı numarası "1" numara idi. Zabıtada küşat kaydı yoktu ama aldırılmıyordu. Öğle saatlerinde yemek hazırlar, çarşı esnafını sofraya buyur ederdi. Sofranın müdavimleri çoktu, sadece esnaf gelmiyordu. Biri ahraz, öbürü dilenci, beriki evsiz pek çok garibanın nasiplendiği bir bereket sofrasıydı burası. Tepsi ve masası yoktu Konyalı Osman'ın. August Tapınağındaki büyük mermer parçalardan seçer, bazen bir "Medusa"yı yerde yuvarlaya yuvarlaya dükkânına getirir sofraya masa yapardı. Yemekler bunun üzerinde yenirdi. Sofrada tabak kullanılmazdı. Yemek büyük bir tencere içerisinde servis edilir, sofraya müdavimleri ise teklifsizce kaşıklardı...

Konyalı Genç Osman tip bir adamdı. Durduk yerde karate yapar, yerde şalvarla pende atardı. Bu, müşterinin dikkatini çekmek için yapılmış bir atraksiyon idi. Mesela her gün kıyafetine yeni bir şekil verirdi. Öyle ya; o da kendine göre ehl-i tarikdi. Bir gün "Horasan Erenleri"ne has sarıgı cübbesiyle arz-ı endam eder iken ertesi gün modayı değiştirir; bu sefer "Miskin Yunus" gibi kuşanırdı. Ertesi gün başka bir kıyafetle gelirdi, daha ertesi gün başka... Belagatı kuvvetliydi sonra. Tezgâhının başında gül redifli beyitler okur, müşterisine Ümmî Sinan'dan dörtlüklerle hitap ederdi:

Gülden terazi tutarlar
Gülü gül ile tartarlar
Gül alırlar, gül satarlar
Çarşı pazarı güldür gül

Etrafına kümelenmiş meraklı izleyicilere sattığı gül suyunu, gül yağını uzun uzun methederdi. Kokularını denemek için doldurduğu fis-fısı bazen gözüne kestirdiği birinin üzerine boca eder ve onu kışkırtırdı. Tezgâhın etrafında bir hareket göremeyince kızar, çok bozulurdu. Hemen ağız değiştirir ve müşteriye yol gösterirdi:

"-Beyler şu cadde Gül Baba'ya çıkar. Şu cadde Hacı Bayram'a, şu cadde Emin Acar'a..."

Aşka Girme, Sevgide Kal!

Hacıbayram Camii çarşısında halen faaliyet icra eden Topaloğlu Kitabevi'nin sahibi Cevat Topaloğlu da bir nevi mecnun sayılırdı. "Aşk" temalı şiirler ezberlemiş; "Aşk'a girme, sevgide kal" çıkışı ile kendine haklı bir şöhret yapmıştı. Esasen burada bir tasarrufa işaret ediyordu ama meramını anlatamıyordu. Onun fikrine göre aşk ateşti; sevgi ise aşka nazaran daha munisti. Sözün muhatabını vaaz ve nasihatlerle pekiştirecek anekdotlar anlatıyor, her vesile ile aşktan söz açıyordu. "Miskin Yunus"la başlayan ünsiyeti "Ben gelmedim dâvi için/Benim işim sevi için" mısralarından devşirdiği felsefesine tam denk düşüyordu. Kendi ifadesine göre Yunus'la camide aynı safta namaza durmuştu. Namazı müteakip dükkâna gelmiş, Kültür Bakanlığı'nın prestij baskı Yunus Emre'sini satın almak istemişti ancak oğlu araya girip pazarlığı bozmuştu... Cevat Topaloğlu dini yayın, seccade, hat levha gibi ticari faaliyete esas malzemedan başka prestij kitap ticareti ile de meşguldü. Osmanlıca okumayı bilmezdi. Eline geçen herhangi bir eski harfli kitabı babama gösterirdi. Bazen kandırır, kıymetli bir kitabı ucuz bir fiyata elinden alırlardı...

VEFAT
Merhum hakim İsmail Hakkı Güneyçal ve
merhuma Bülce Güneyçal'ın oğlu,
merhum Babla Şeriyar ve merhum hakim
Mehmet Güneyçal'ın kardeşi, Nilgün,
İlhan Maliki ve Verda, Neşet Altınpınar'ın amcası,
Ayşal, Akber Evren'in dayısı,
İsmail Murat, Mehmet Öman ve Erol İlhan Güneyçal
ile Ferda Ümit Arın babası,
İlgün ve Aşlı Güneyçal ile Ali Arın kayınpederi,
Doğa ve Doruk Güneyçal ile Ümit Arın dedesi.

Selva Güneyçal'ın 47 yıllık hayat arkadaşı.
AYDIN KİTABEVİ'nin kurucusu, dil dostu, kitap aşığı, mülkiyat insanı

AYDIN SAMİ GÜNEYÇAL

01 Şubat 2012 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.
Cenazesi 03 Şubat 2012 Cuma günü (bugün) Kocatepe Camii'nde kılınacak
öğle namazının ardından Karşıyaka Mezarlığı'nda defnedilecektir.
Allah rahmet eylesin. Kur'ânı okuyun.

AİLESİ

Vefatlar

Geride bıraktığımız aylarda Ankara sahhaflarından Aydın Sami Güneyçal ve yine sahhaflar camiasının gıyabında tanıdığı bir sima; gazeteci ve tarihçi Yılmaz Öztuna'nın vefat haberlerini aldık. Aydın Sami Bey'in vefatını duyduğumda son görüşmemizi hatırlamaya çalıştım. Üzerinden epey zaman geçmişti... Aslında Sami Bey'i bütün meslek hayatımda iki-üç sefer ancak görmüştüm. İsmi, sahhaflık şöhretini evvelce duymuştum ama tanışmamız çok sonra olmuştu. Adil İşhanı Kitapçılar Çarşısı'nda Aşyan Sahhaf'ı işletmeye açtığımız tarihlerde uğramaya başlamış, tanışma faslı da bu arada olmuştu... Bir gün elinde Dost Kitabevi torbaları ile gelmiş dükkânda soluklanıyor; satın aldığı kitapları babama gösteriyordu. Bazılarının yazarları hakkında ufak tefek hatıraları vardı, onları anlatıyordu... Sonraki gelişinde şöhretli edebiyatçılarla olan dostluklarını da uzun uzadıya anlatmıştı. Mesela tutuklu Necip Fazıl'ın yanında askerlerle gelip eski harfli bir eser sorduğunu, Reşat Nuri Güntekin'le alâkalı başka bir anekdotu yine kendisinden dinlemiştim. Bunları yazmayı düşünüp-düşünmediğini sordum ancak müspet, menfi bir fikri yoktu. Bu soruyu kendisine daha evvel Sanat Kitabevi sahibi Sahhaf Ahmet Yüksel de sormuştu, ama Sami Bey nedense yazmayı düşünmüyordu. Vefatına kadar da yazmadı...

Aydın Sami Güneyçal o tarihlerde sağlıklıydı ve yaşına göre durumu iyiydi. Tunalı Hilmi Caddesi'ne yakın bir yerde kiracıdan boşalan

Aydın Sami GÜNEYÇAL'ın Son Resimlerinden Biri

dükkânında yeniden sahhaflık yapmaya başlamıştı. Aslında pek de sahhaflık yapmıyor, vakit geçiriyordu. Kendine bir meşgale bulmuştu. Canı istediği vakit açıyor, keyfine göre kapatıp eve gidiyordu. Kitap fiyatlarını bazen babama, bazen de İstanbul sahhaflarından, adaşı merhum Sami Önal'a

telefonla soruyordu. Sami Bey uzun boylu ve yapılı bir ihtiyardı. Sessiz ve kelimeleri özenle seçerek konuşurdu. Türkçeyi seviyordu. Düğün bir diksiyon kullanmaya gayret ediyordu. Yeni kitap basımı ve dağıtım işini, oğlu Murat Güneyçal'a devretmişti. O günlerde "Türkçenin Şikâyeti Var"⁸ isimli bir kitap yazmış ancak içindeki baskı hatalarından ötürü piyasadan apar topar toplatmıştı. Asıl şöhretini merhum Ferit Devlilioğlu'nun "Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük" isimli eseri ile yapmıştı. Rahmetli Turhan Polat'ın beyanına göre vakti zamanında Ferit Bey bir sekreter tutmuş, piyasada var olan eski-yeni her türlü Osmanlıca Sözlüğü tarayarak kelimelerin dizgisini yaptırmıştı. Vefatından sonra da Sami Bey kitabın basım ve dağıtım işini üstlenmişti. Hatta Sami Bey sözlüğü iyice genişletmek, yeni ilâvelerle mükemmelleştirmek istiyordu... Hatırlıyorum bir keresinde babam, yeni harflere aktardığı bir metinde rastladığı kelimeyi Ferit Bey'in sözlüğünde bulamamış, başka sözlüklerden tespit ettiği manasını bir kâğıda not ederek Sami

ACI KAYBIMIZ
Cemiyetimiz Üyesi, Sürekli Basın Kartı Sahibi,
Türkiye Gazetesi'nin Başyazarı, Değerli Büyüğümüz

YILMAZ ÖZTUNA

9 Şubat 2012 Perşembe günü vefat etmiştir.
Kaybı topluluğumuzda üzüntü yaratan Öztuna'nın cenazesi 10 Şubat 2012 Cuma günü öğle namazının ardından Fatih Camisinden alınarak Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilecektir.
Öztuna'yı sevgi ve saygıyla anarken, ailesine, basın topluluğuna başsağlığı dileriz.

TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ

VEFAT

Emekli Vali

RİZÂ AKDEMİR

09.04.2012 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.
Merhumun aziz naaşı 10.04.2012 tarihinde (bugün) Kocatepe Camii'nde kılınacak öğle namazını müteakip Karşıyaka Mezarlığı'na defnedilecektir.

AİLESİ
Kızları EHF Su, Sebnem Gül
Damadları Fahri Temizyürek, Bülent Büber
Torunları Ayşe Gül, Bahar, Selim Temizyürek, Pamir Büber

Bey'e vermişti. Sami Bey kelimeyi almış ve sözlükteki ilgili kısma titizlikle monte etmişti...⁹ Sami Bey sahahflık yaptığı yıllarda "Arayış", "Kitaplar Âlemi" adlı kitabiyat mecmuaları çıkarmıştı. "Aydın Sami" adı ile hazırladığı "Ruhlarla Nasıl Konuşulur" isimli "Pratik İspirizma" mütalaasını ise kitaptan saymıyordu. Bu broşür zaten kitap sayılmazdı. Dergilerde Halil Erdoğan Cengiz, Gündüz Akıncı, Sami Nabi Özerdim gibi kalemler yazı yazar, kitap tanıtırdı...

Sahhaf camiası içerisinde kitaba olan sevdası, kişiliği ile olduğu kadar telif ve tercüme eserleri ile tanınan; Kaymakamlık, Valilik yapmış, politika ile bizzat iştigal etmiş Rıza Akdemir amcamızı bu yazıyı yayına hazırladığımız günlerde kaybettik. (9 Nisan 2012) Yılmaz Öztuna'nın vefatından bir ay sonra Rıza Bey de ebediyete irtihal etti. Yılmaz Öztuna'yı gıyabında Rıza Bey sayesinde tanıdık. Rıza Akdemir'in sahahf gezileri, okuma ve yazma faaliyetlerinden arta kalan zamanda katıldığı Öztuna Toplantıları vardı. Ankara'da, Dedeman Otelinde haftalık değerlendirme toplantıları yapılıyor, memleket meseleleri konuşuluyordu. Rıza Bey bu toplantıların müdavimlerinden biriydi. Ancak son günlerde Dedeman'dan ayağını kesmişti; toplantılara katılmıyordu. Bir de Yılmaz Öztuna rahatsızlanmıştı. Tabii bunlar işin bahanesiydi. Rıza Bey yeni katılımcılarla anlaşamıyor; toplantılarda kendisine mütemadiyen saygısızlık ediliyordu. Kırgınlığı, fikirlerinin taraftar bulamamasına değildi. Söylediğine göre asgari terbiye kurallarından nasibini almamış kimselerle muhatap oluyor, tartışmada tansiyon yükselince haksız suçlamalarla karşı karşıya kalıyordu ve bu duruma üzülüyordu... Rıza Bey eşini kaybettikten sonra şiir yazıyor, evden dışarı zaruri olmadıkça çıkmıyordu. Bazen Rıza Bey'e hatıralarını yazıp yazmadığını soruyordum. Bu konuda bir teşebbüsü olduğunu söylüyordu, ancak tamamlayıp tamamlamadığını bilmiyorum...

Rıza Bey'e imza ettirdiğim Selma Lagerlöf tercümesindeki imzasından, tanışıklığımızın 15 sene-yi bulduğu anlaşılıyor. Ona dair hatırladıklarım hep aynıdır. Kitaplar, kitaplar, kitaplar... Yıllar önce Kocabeyoğlu Pasajı'na gelişlerinde de Almanca eserler kurcalar, tercüme edebileceği romanlar arardı. Yakın dostlarına, akrabalarına kitaplar hediye ederdi. Rıza Bey de Sami Bey gibi Türkçe aşığı idi. Uydurma, bozuk Türkçeyi tenkit eder, kızardı. Benim tanıdığım Rıza Bey böyleydi. Kendini bilen, sözüne itibar edilen değerli bir kişiydi. Mekânı cennet olsun...

Tefrikanın gelecek bölümünde Ankara Sahahfları arasında şöhreti ile nam salmış, âlim ve beyefendi kişiliği ile tanınan, sahahf camiasının ağabeyi, ustası

olmuş, her daim rahmetle-özlemle anılan, babamın değerli hocası merhum Necmettin Hilav'ı; bir zamanlar Ankara'da seyyar sahahf gibi çalışan Ferhat Dalarslan ile tanıyanların hakkında pek de müspet konuşmadığı Adnan Erzi'yi anlatmaya çalışacağım...

(Devamı gelecek sayıda)

- 1 *Kara Ulaştırma Tarihi* isimli broşür kitabın, zamanında kişi ve resmi kurumlara ücretsiz dağıtılmış olduğunu tahmin ediyorum. (C.C)
- 2 Yakın zamana kadar sahahfın adı; bırakın el kitabını, kanun metinlerinde bile geçmiyordu. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki isim tashihi, Ankara'da kurulan Sahahflar Birliği Derneği ve o tarihte Kültür Bakanlığı Müsteşarlığı vazifesini yürüten Prof. Dr. Mustafa İsen himmetiyle vuzuha kavuştu. (C.C)
- 3 Üniversitelerimizin edebiyat ve tarih bölümlerinde Osmanlıca dersleri verilmektedir ancak hakkıyla öğrenebilmek için biraz hususi gayret gerekmektedir. Osmanlıca kitap okumayı bilen küçük bir topluluğa kitap satma gayretindeki sahahfların, sattığı kitabı tanınması bu bakımdan önemlidir. Prof. Osman Turan'ın Osmanlıca konusundaki şu sözleri ne kadar dikkat çekicidir: "Eski yazımızı lise dokuzuncu sınıftan itibaren gençlerimize öğretmezsek kültür kopukluğu sürecek, Türk milli tarih şuur ve ruhu ağır yaralar almaya devam edecek, ilmi seviye gittikçe düşecektir." Bkz. Ergun Göze, *İçimizden 30 Kişi*, İstanbul, 1975, s. 103.
- 4 Ankara'da Kütüphaneciler Haftası münasebetiyle kitap fuarı organizasyonları yapılmaktadır. Geçtiğimiz yıllarda yapılan fuarlardan ikincisine "Sahahflar Birliği Derneği" adına üç sahahf arkadaşa katılmış hatta bir de kitap müzayedesi yapmıştık. (C.C)
- 5 Bu satırların yazarının adı, bir çocuk kitabının kahramanından esinlenilerek konulmuştur. Hikâyesi için bkz: Cantürk Coşkun, *Meşale* (TED), Haziran 2007, Sayı 3, s. 60-62.
- 6 Richard N. Frye, *Iran*, London, 1954, s. 22-23.
- 7 Basit, yavan magazin haberlerinde lüzumsuz konuşmalarına, yaşadıkları hayata bakıp sözüm ona eğlendiğimiz sanatçıların şarkıcıların arasında az da olsa kitap hususiyeti, tasavvufa meyilli olan birileri çıkabiliyor. Bir keresinde babam, televizyon şöhreti Yıldı'nun Ankara'da Sanat Kitabevi'ne uğradığını anlatmıştı. (Bu hikâyenin ayrıntısını dinlediğimde Zoran Zivkovic'in "İmkânsız Karşılaşmalar" adlı kitabını hatırladım.) Yıldı, Muhammed İkbâl'in "Cavidname"sini arıyor ve sahahf ağabeyim kitabı temin edip veriyor. Anlattıklarına göre Yıldı, kitabı satın aldıktan sonra tasavvufun insan hayatında bir yeri olduğunu ancak günümüzde kıymetinin bilinmediğini ifade etmiş...
- 8 Aydın Sami Güneyçal, *Türkçenin Şikâyeti Var*, 2002, 416 s.
- 9 Ankara Sahahfları hakkında malum bilgileri tekrar etmekten kaçınmak gerekiyor. Dolayısıyla Aydın Sami Güneyçal hakkında ayrıntılı bilgi için bakılabilecek yayınların künyesini vermekte yetiniyorum: Ali Birinci, *Necmettin Hilav, Kitabın Karasevdalısı: Arif Bir Alim'in Hikayesi*, Müteferrika, 2003-2, Sayı 24, s. 14., Ahmet Yüksel, *Ankara Kitapçılık Tarihi Üzerine Notlar II, Cumhuriyet Döneminde Ankara'da Sahahflar, Aydın Sami ile Yaptığımız Söyleşi*, 25 Eylül 1997, Kebikeç, Ankara 2001, Sayı 11, s. 17-35. Çıkardığı dergiler hakkındaki bir yazı için bkz. Ali Birinci, *Ankara'nın Kitabiyat Mecmuaları, Türk Yurdu*, Sayı 176 (Nisan 2002), s. 111-114.